

Folkhälsopolitiskt program 2019 - 2022

Dokumenttyp	Dokumentansvarig	Beslutsinstans	Giltig från
Program	Folkhälsosamordnare	Kommunfullmäktige	2019-11-25
Dnr	Fastställd/upprättad	Reviderad av	Senast reviderad
2019/387-700	2019-11-25, kf § 88		
Dokumentet gäller för Politiker och tjänstepersoner i Sorsele kommun			

Innehållsförteckning

Inledning

Vision och värdegrund

Övergripande mål för folkhälsoarbetet i Sorsele Kommun

Hur ska Folkhälsopolitiska programmet användas

Mål 4 – Inkomster och försörjningsmöjligheter

Mål 6 – Levnadsvanor

Mål 7 – Kontroll, inflytande och delaktighet

Implementerings och genomförande plan

Inledning

Detta folkhälsodokument är framtaget med syfte att användas som utgångspunkt för att utveckla ett långsiktigt och strategiskt målinriktat och samordnat folkhälsoarbete. Den primära inriktningen är det universella och bygger på mänskliga rättigheter som både främjar och förebygger. Målen i detta program är så kallade VAD frågor och kompletteras från arbetsgrupper med handlings/genomförande planer med så kallade HUR frågor.

Arbetet ska i alla led sträva efter att vara kunskapsbaserat, systematiskt och ske i samverkan. Detta innebär konkret att våra verksamheter och samverkanspartner jobbar med evidensbaserade metoder, kartläggningar, uppföljning, utvärdering, årshjul och handlingsplaner. Det är effekterna av våra gemensamma insatser som vi önskar uppnå.

Folkhälsorådet är styrande och följer den Arbetsordning som antagits av Kommunfullmäktige 2019 och till detta följer operativa arbetsgrupper.

Vision i Sorsele kommun:

Sorsele, den livskraftiga kommunen som utvecklas!

Tillsammans skapar vi tillväxt, hållbarhet och trygghet i en rik och unik natur för alla.

Värdegrund: Glädje, mod och respekt.

Övergripande mål för folkhälsoarbetet i Sorsele kommun:

Att fler aktörer sätts i rörelse för ett hållbart och tryggt Sorsele och ”En kommun fri från våld”.

För detta arbete har Folkhälsorådet tagit fram ett Folkhälsopolitiskt program för Sorsele kommun och valt ut och prioriterat tre målområden för en god och jämlik hälsa samt kopplat samman dessa med Agenda 2030 för hållbar utveckling.

Folkhälsopolitiskt målområde	Målområde Agenda 2030
4 - Inkomster och försörjningsmöjligheter	4 - God utbildning för alla 5 - Jämställdhet 10 - Minskad ojämlikhet
6 - Levnadsvanor	3 - God hälsa och välbefinnande 5 - Jämställdhet 10 - minskad ojämlikhet
7 - Kontroll, inflytande och delaktighet	5 - Jämställdhet 10 - Minskad ojämlikhet

Hur ska Folkhälsopolitiska programmet användas

- Programmet är vägledande för nämnder och utskott.
Kommunstyrelsen, Allmänna utskottet, Samhällsbyggnadsnämnden och Social- och Utbildningsutskottet tar årligen fram handlingsplaner kopplade till det folkhälsopolitiska programmet i budgetprocessen.
- Folkhälsorådet får fortsatt uppdrag att prioritera målområden och föreslå övergripande insatser för verksamhetsområdena.
- Folkhälsorådet får fortsatt uppdrag att följa upp det folkhälsopolitiska programmet.
- Folkhälsorådet får göra mindre revideringar av programmet vid behov.
- Redovisningar sker till Kommunfullmäktige via Kommunstyrelsen.

Folkhälsopolitiskt mål 4 – inkomster och försörjningsmöjligheter

Agenda 2030 - Mål 4 god utbildning för alla

- Mål 5 Jämställdhet
- Mål 10 minskad ojämlikhet

Inkomster och försörjningsmöjligheter är ett centralt område för att uppnå jämlik hälsa och en av de viktigaste faktorerna för skillnader i hälsa. Ju högre inkomsterna är, desto friskare är individen och desto längre är den förväntade livslängden.

Centralt för en god och jämlik hälsa är att uppmärksamma grupper i särskilt utsatta situationer med knappa ekonomiska marginaler.

Övergripande mål i Sorsele kommun

Alla ska kunna arbeta hela sitt yrkesverksamma liv utan att drabbas av fysisk eller psykisk ohälsa.

Delmål

- Alla i yrkesverksam ålder som bor i Sorsele studerar eller arbetar.
- Ökad kunskap för att hitta realistisk karriärplan och matchningar till rätt sysselsättning

Kommunernas ansvar för det sociala stödet och omsorgen innebär att de som lever under den största ekonomiska utsattheten kan få hjälp att ta sig ur den.

Målområde 6 – Levnadsvanor

Agenda 2030 - Mål 3 Hälsa och välbefinnande

- Mål 5 Jämställdhet
- Mål 10 minskad ojämlikhet

Levnadsvanorna är också mycket viktiga för att uppnå jämlik hälsa. Många av förutsättningarna för en god hälsa påverkas av livsvillkoren och av individens egna val och levnadsvanor.

Individens levnadsvanor skiljer sig åt beroende på dennes sociala miljö, utbildningsnivå och ekonomiska förutsättningar.

Rökning, alkohol, dåliga matvanor, fysisk inaktivitet och sömnproblem är välkända riskfaktorer för att insjukna i bl. a cancer och hjärt- och kärlsjukdomar.

De Socioekonomiska skillnaderna är tydliga och återfinns i alla åldersgrupper.

Centralt för att uppnå en god och jämlik hälsa är att främja människors handlingsutrymme och möjligheter till hälsosamma levnadsvanor samtidigt som hänsyn tas till hur olika sociala grupper påverkas.

Övergripande mål i Sorsele kommun

Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopingmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska succesivt minska.

Delmål:

- Ökad kunskap och medvetenhet om tobak, alkohol och droger.
- Ökad kunskap och medvetenhet om hur man agerar vid misstanke om, eller upptäckt av tobaks, alkohol- eller droganvändning.
- Ökad kunskap om risk och skyddsfaktorer.
- Ökat antal aktörer som aktivt tar ställning till att ungdomar under 18 år inte ska bruka ANDT.
- Ökad/högre debutålder för alkohol.
- Minska antalet personer som börjar använda narkotika, dopingmedel och tobak.

Målområde 7 – Kontroll inflytande och delaktighet

Agenda 2030 - Mål 5 Jämställdhet - Mål 10 minskad ojämlikhet

Att människor har kontroll över sitt eget liv, tillit till andra, inflytande och delaktighet i samhället är andra centrala områden för att uppnå jämlik hälsa. Sannolikheten är större bland personer med lägre socioekonomisk ställning, att dessa upplever sig, ha sämre kontroll och inflytande över sina egna livsvillkor och utveckling av samhället i stort, samt mindre gemenskap och delaktighet.

Centralt för en god och jämlik hälsa är att arbeta för de mänskliga rättigheterna och att motverka diskriminering och annan kränkande behandling samt frihet från hot och våld.

Övergripande mål i Sorsele kommun

Sorsele - En kommun fri från våld! Antalet anmälda brott ska minska och tryggheten ska fortsättningsvis vara hög. Inom en 10- års period ska kommunen ha utvecklat ett tvärsektorielt, systematiskt och samordnat våldspreventivt arbete som effektivt når kommunens medborgare och bidrar till kommunens visioner. Ökade kunskaper om våld och våldsprevention samt ett ökat antal aktörer som är med och bidrar i ett samordnat vålds – och brottspreventivt arbete.

Delmål

1. **Ordinarie arbete:** Det våldspreventiva arbetet är en integrerad del i kommunens ordinarie styr och ledningssystem, och är tydligt kopplat till lokala, regionala och nationella mål, strategier och handlingsplaner.
2. **Hållbarhet:** Det finns hållbara strukturer och systematik för ett långsiktigt våldspreventivt arbete inom i kommunen och i samverkan med andra aktörer, lokalt, regionalt och nationellt.
3. **Roller:** Det finns en tydlig ansvars- och rollfördelning i frågan om våldsprevention inom kommunen såväl som mellan samverkanspartners (ex region, polis, länsstyrelsen, civilsamhälle m.fl)
4. **Systematik:** Det finns en tydlig systematik för kartläggning, analys genomförande och uppföljning av våldspreventiva insatser i kommunens verksamheter.
5. **Utveckling:** Det finns en plan för att sprida eller komplettera det som redan fungerar i kommunens verksamheter och utveckla och införa nya metoder där behov finns.
6. **Genomförande:** Det våldspreventiva arbetet utvecklas och drivs med grund i kunskaps- och evidensbaserad praktik.

Organisatoriska effektmål

- Ökad kunskap om våldets omfattning i kommunen
- Öka kunskapen och medvetenheten om våld och våldsprevention
- Öka kunskapen om styrning och samordning av våldsprevention
- Öka antalet aktörer som är med och bidrar till ett samordnat våldspreventivt arbete
- Öka antalet aktörer som skriver in våldspreventivt arbete i sina verksamhetsmål och planer
- Öka antalet aktörer som återrappporterar genomförande och utveckling av arbetet
- Öka antalet våldspreventiva insatser som grundar sig i kunskaps- eller evidensbaserat förändringsarbete
- Öka antalet våldspreventiva insatser som är långsiktiga och systematiska
- Öka antalet våldspreventiva insatser som har definierade förändringsteorier

Effektmål – primär och sekundär målgrupp

Den primära målgruppen avser personer, elever, brukare som är mål för en insats. Den sekundära målgruppen är den personal som ska leverera insatsen.

- Öka medvetenhet och kunskapen om våld, normer, genus och åskådarperspektivet bland barn, unga och vuxna
- Öka andelen barn och unga som tar avstånd från olika former av våldshandlingar
- Öka andelen barn, unga och vuxna som är villiga att ingripa mot olika former av våldshandlingar
- Öka andelen barn, unga och vuxna som ser andra unga ingripa mot olika former av våld och kränkningar
- Minska antalet kränkningar och våldsincidenter bland barn, unga och vuxna.

På kort sikt förväntas antalet anmälningar och rapporteringar av våld att öka i och med att medvetenheten om våld ökar. Över tid (3-5 år) förväntas denna siffra sjunka.

Indikatorer

Organisatoriskt

Berörda chefer, strateger, utvecklingsledare i kommunen upplever att de fått:

- Kunskaper om våldsprevention generellt
- Kunskaper om hur bedöma om införande av våldspreventiva metoder
- Kunskaper om implementering av våldspreventiva metoder
- Kunskaper om styrning och uppföljning av våldspreventiva metoder
- Förmåga att agera i sin verksamhet för att bidra till programmets övergripande mål

Indikatorer

Primär målgrupp avser personer, klienter, elever, brukare och sekundär målgrupp är den personal som ska leverera

- Upplever att de gör förändringar i sitt beteende efter att ha fått insatsen
- Upplever att de fått ökad förståelse för våld och genus
- Rekommenderar metoden eller insatsen till flera
- Antalet våldsincidenter ökar till en början för att över tid minska

Struktur och organisering

En kommun fri från våld är en kommungemensam fråga som sträcker sig över förvaltningsgränserna. Därför behöver en förvaltningsövergripande styrgrupp ta ansvar för styrning och uppföljning, Styrgruppen består av funktioner med beslutsfattande mandat och för Sorsele kommun innebär detta Folkhälsorådet.

Folkhälsorådet sammanträder 4 gånger per år för uppföljning till målen, finansiering och beslut kring framtida insatser.

Övergripande ansvar för programmet

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för handlingsplanen och dess genomförande samt målfyllelse och tillsammans med styrgruppen prioriterar och fattar beslut.

Samordnaren arbetar praktiskt med handlingsplanens genomförande. Denne bereder styrgrupp med underlag, skickar kallelse och avrapporterar till styrgruppen. Denne ansvarar även för att driva och samordna gemensamma processer lokalt för att nå uppställda mål.

Exempel på arbetsuppgifter är att samordna aktörer som möter barn/unga, utveckla samverkan och långsiktiga strukturer, sammankalla och leda möte, ta fram beslutsunderlag, föra olika former av dokumentation samt stödja implementeringen av metoder exempelvis inom skola. Vidare ingår att stödja och stimulera utvecklingsarbete som stödjer förändringsidéer.

Uppföljning och prioritering

Utvärdering sker på årsbasis utifrån arbetets övergripande utveckling, utmaningar och strategier framgent och arbetet återkopplas till Folkhälsorådet, Kommunstyrelsen ordförande samt som informationspunkt på Kommunfullmäktige.

Budgeten knyts till respektive utvecklingsområde och fas i utvecklingen. Primärt bedöms högre omkostnader initialt för att sedan minska då insatserna övergår till ordinarie verksamhet inom 3-5 år.

Beslutsstöd vid införande av nya metoder

Program, insatser, metoder som används bör vara möjliga att utvärdera, ha en kunskapsbas eller vara evidensbaserad. Metoderna bör även kunna svara tillfredsställande på följande frågor:

- Hur tydlig är metodens problemteori samt förändringsteori definierade och utskrivna?
- Hur väl är metoden förankrad i kunskap och forskning, samt om den har eller är möjlig att utvärdera?
- Hur väl metoderna svarar mot verksamheternas behov, förutsättningar och resurser (ekonomiskt och personalmässigt)?
- Förmågan för kommunen att bli självförsörjande i metoden över tid?
- Metodägarens förmåga att över tid leverera stöd, vidareutbildning och vidareutveckling över tid?

Utvärdering

Verksamhetschefer bär ansvaret för att tillsammans med sin personal och som en del av det årliga utvärderandet av sin verksamhet även utvärdera insatsen. Vad har fungerat bra och vad har varit utmanande? Finns det utvecklingsmöjligheter eller saker som ska förändras till kommande år? Behöver ny personal utbildas? Vad ser det för resultat av insatsen i sin verksamhet?

Implementerings och genomförande plan

Kontroll inflytande delaktighet

En kommun fri från våld

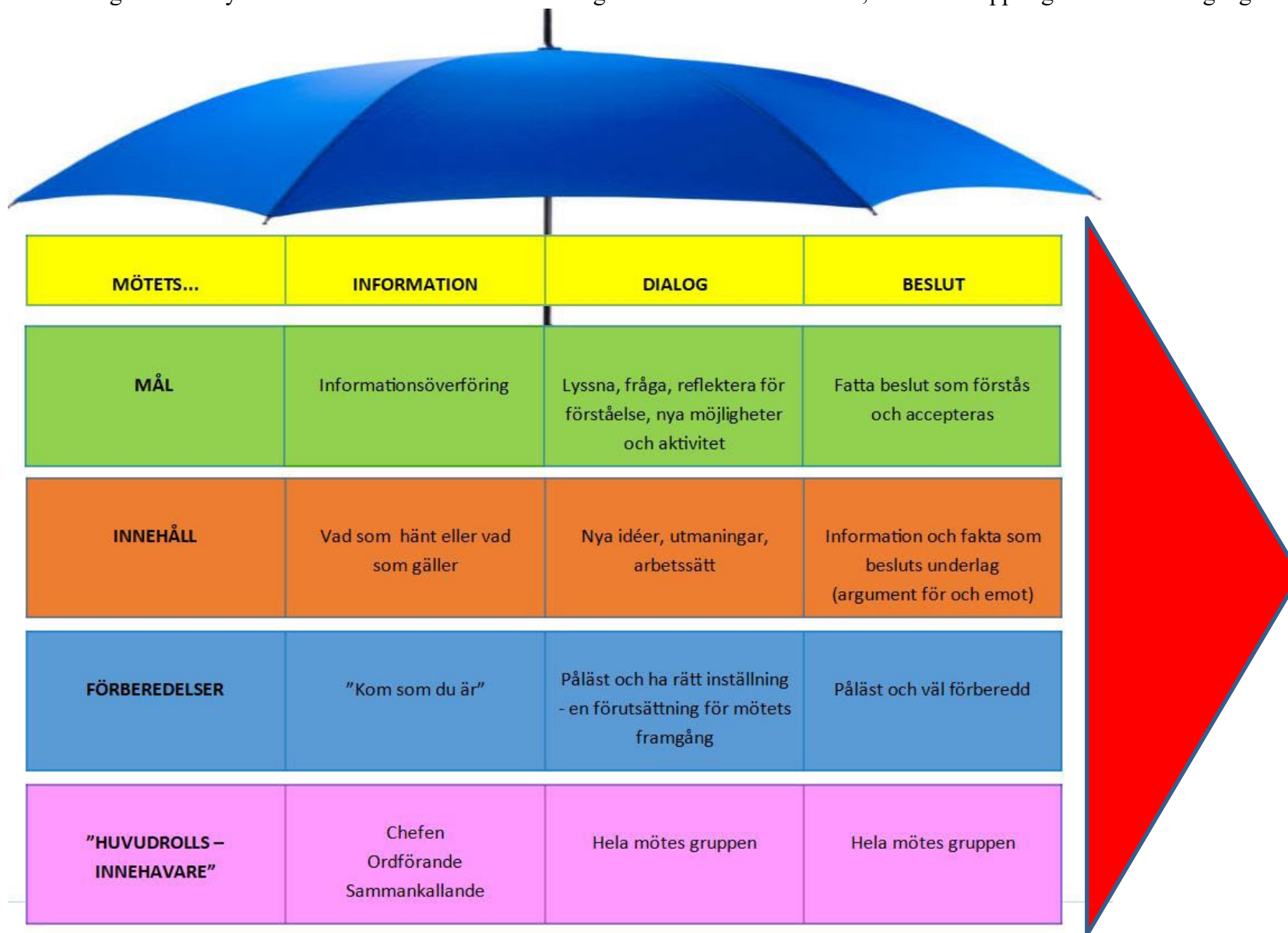
Preventions nivåer

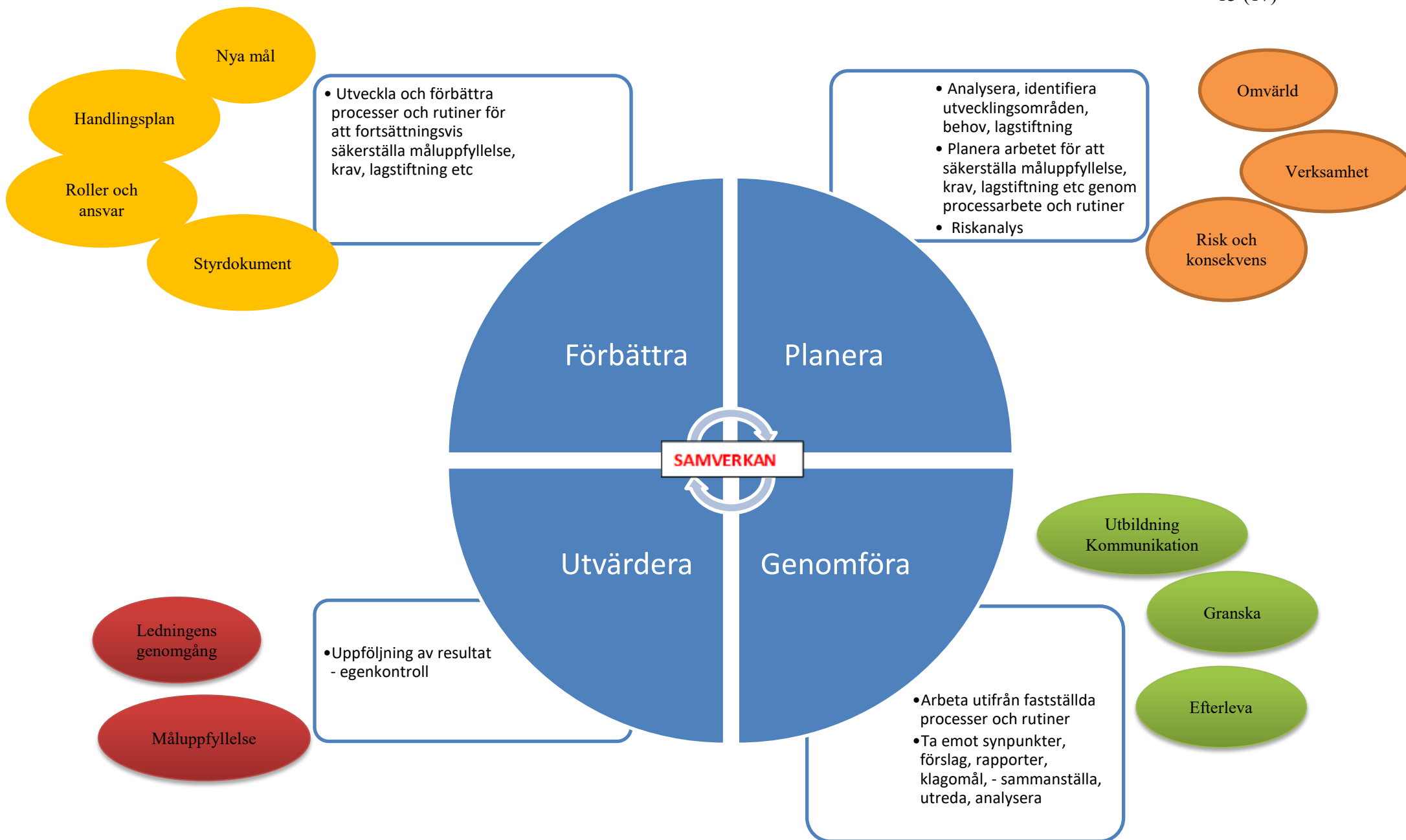
Fokus på målgruppen

<p>Primär prevention innebär att göra insatser innan något uppstått. Främjande insatser som har bra förutsättningar och uppmuntrar positiva val och syftar till att stärka och bibehålla hälsa och välbefinnande.</p>	<p>Universellt, då riktar sig preventionen till den breda allmänheten. Kan vara en kampanj eller ett lektionstema. Organisatoriskt kan de handla om strukturer, målinriktning och påverkan på hur olika verksamheter är organiserade och fungerar.</p>
<p>Sekundär avser omedelbara insatser direkt efter något uppstått, för att ta hand om de omedelbara konsekvenserna. Förebyggande insatser som syftar till att förhindra uppkomst av ohälsa, och minska dess riskfaktorer och riskbeteenden samt stärka skyddsfaktorer för hälsa.</p>	<p>Selektivt, riktar sig till dem som bedöms ha en förhöjd risk för något. Kan vara i grupp och har ett generellt innehåll anpassat efter gruppens behov.</p>
<p>Tertiär prevention avser insatser på lång sikt, exempelvis behandling, bearbetning av trauma. Åtgärdande insatser som syftar till att hantera ohälsa eller ett uppstått problem.</p>	<p>Indikerad har sin inriktning på individnivå, där något redan hänt och att man individanpassar efter förutsättningar och behov.</p>

Arbetsmodell

Mål och syfte inför varje möte lägger grund för mötets dagordning och den är en förutsättning för en positiv känsla och en framgångsfaktor för resultatet. Arbetsmodellen är framtagen för att lyckas arbeta strukturerat med delaktighet och förståelse i möten, samt återkoppling för att nå framgång och resultat.

IMPLEMENTERINGSPLAN

Planen ska syfta till att ge en övergripande bild av kommunens utvecklingsspår för det våldspreventiva arbetet utifrån en hela kommunen ansats samt med ett livscykelerspektiv på prevention. Varje spår bryts ned i en fördjupas beskrivning av implementeringsplan och steg för de respektive verksamheterna inom respektive utvecklingsområde.

Utvecklings-område	Primär målgrupp	Sekundär målgrupp	Primära Universell metod/insats	Primära Selektiv metod/insats	Primära Indikerad metod/insats	Implementering/ Genomförande	Huvudansvarig	Uppföljning
GRUNDSKOLAN Åk 1 -3	Barn 7-9 år	Personal Föräldrar	Tåget Barnpiloter	Pedagoger Elevhälsa Socialtjänst	Elevhälsa Socialtjänst	Planering påbörjad vt 2020 Förankrad plan ht 2020	Skolchef Rektor	Terminsvis mot verksamheten och Folkhälsorådet. Årsbasis mot politik.
GRUNDSKOLAN Åk 4 - 6	Barn 10 – 12 år	Personal Föräldrar	Agera tillsammans	Elevhälsa Pedagoger Socialtjänst	Elevhälsa Socialtjänst	Planering påbörjad vt 2020 Förankrad plan ht 2020	Skolchef Rektor	
GRUNDSKOLAN Åk 7 -9	Barn 13 – 15 år	Personal Föräldrar	MVP och YAM påbörjad implementering ht 2019	Elevhälsa Pedagoger Socialtjänst	Elevhälsa Socialtjänst	Förankrad plan vt 2020 och genomförande ht 2020	Skolchef Rektor	
FÖRSKOLEKLASS	Barn 5 – 6 år	Personal Föräldrar	Tåget Barnpiloter	Pedagoger Elevhälsa Socialtjänst	Elevhälsa Socialtjänst	Planering påbörjad 2020, förankrad plan vt 2021	Skolchef Rektor	

Utvecklings- område	Primär målgrupp	Sekundär målgrupp	Primära Universell metod/insats	Primära Selektiv metod/insats	Primära Indikerad metod/insats	Implementering/ Genomförande	Huvudansvarig	Uppföljning
FÖRSKOLAN	Barn 1-5 år	Personal Föräldrar	Föräldraskaps- stöd	Pedagoger Elevhälsa Socialtjänst	Socialtjänst	Planering påbörjad 2020, förankrad plan vt 2021	Skolchef Rektor	Terminsvis mot verksamheten och Folkhälsorådet. Årsbasis mot politik.
IFO Barnutredningar Ensamkommande Lss Ekonomiskt bistånd Missbruk Försörjningsstöd Familjestöd Boendestöd Familjerätt	Klienter	Personal	Grundbas Lokala rutiner APT	Socialtjänst IFO-chef	Socialtjänst	Planering påbörjad 2020, förankrad plan vt 2021	Socialchef IFO-chef	
ÄLDREOMSORG Särskilda boenden Hemtjänst Biståndshandläggning MAS Hemsjukvård Arbetssterapeut Sjukgymnast Psykiatrisamordning Anhörigombud	Brukare	Personal	Grundbas Lokala rutiner APT	Socialtjänst Enhetschef	Socialtjänst	Planering påbörjad 2020, förankrad plan vt 2021	Socialchef Enhetschefer	

Utvecklings-område	Primär målgrupp	Sekundär målgrupp	Primära Universell metod/insats	Primära Selektiv metod/insats	Primära Indikerad metod/insats	Implementering/ Genomförande	Huvudansvarig	Uppföljning
FRITID KULTUR Bibliotek Simhall Fritidsgård Kulturskola Föreningar		Personalen	Grundbas	HR Enhetschef	HR Socialtjänst	Planering påbörjad ht 2020 Förankrad plan ht 2021	Kommunchef Fritids-och kulturchef	Terminsvis mot verksamheten och Folkhälsorådet. Årsbasis mot politik.
TEKNIK SERVICE Gatukontoret Fastighet Städ Miljö/bygg/räddning Bostadsanpassning Kundtjänst ÅVC Energi o klimatrådg. Fjärrvärme Centralkök Tvätt		Personalen	Grundbas	HR Enhetschef	HR Socialtjänst	Planering påbörjad ht 2020 Förankrad plan ht 2021	Tekniskchef Enhetschefer	
HR-AVDELNING	Personal	Personal	Grundbas APT Riktlinjer/ program			Planering påbörjad ht 2020 Förankrad plan ht 2021	HR-chef	

Utvecklings-område	Primär målgrupp	Sekundär målgrupp	Primära Universell metod/insats	Primära Selektiv metod/insats	Primära Indikerad metod/insats	Implementering/ Genomförande	Huvudansvarig	Uppföljning
STÖD Ekonomi Löner Kansli IT		Personalen	Grundbas	HR Enhetschef	HR Socialtjänst	Planering påbörjad ht 2020 Förankrad plan ht 2021	HR-Chef Enhetschefer	Terminsvis mot verksamheten och Folkhälsorådet. Årsbasis mot politik.